מראי מקומות- חולין ס"ח

בהמה המקשה

א) **בהמה המקשה לילד- פרש"י**, בשעת שחיטה. וביאר ה**מהר"ם**, דכוונת רש"י בזה לומר דמה דאמרי' בכל הסוגיא דבהמה שיצא חוץ למחיצתו אסור משום בשר בשדה טריפה, כל זה שייך רק לבהמה שצריך לשחיטת אמו, דכיון דבא להיות ניתר בשחיטת אמו, א"כ מה דיצא חוץ ממחיצת אמו יכול לטורפה. אבל בהמה שיצא אבר חוץ לאמו, ושוב נולד הבהמה ונשחטה, אין שום איסור בזה, לפי דכיון דאינו בא להיות ניתר בשחיטת אמו, א"כ מחיצות האם אינם מחיצות שלו כלל.

ב) **הוציא את ראשו, אע"פ שהחזירו, הרי הוא כילוד**- נח' האחרונים בטעם דבכה"ג אין העובר מותר ע"י שחיטת האם. דעת ה**לבוש** (יו"ד סי' י"ד, א') הוא משום דכיון דהוציא את ראשו, כבר חשיב בשר בשדה, וא"כ אסור משום קרא דובשר בשדה טריפה וכו'. והק' ע"ז ה**תבואות שור** (שם, ב'), דא"כ ר' יוחנן (עמוד ב') דלא ס"ל לדרשה זו דובשר בשדה, וס"ל דהאבר היוצא מותר, חולק על מתני'. אע"כ הטעם הוא משום דכיון דנחשב כילוד, שוב לא שייך בזה חזרה. ו**הפרי מגדים** (שם, שפתי דעת ז') כ' דיש ליישב דר' יוחנן אינו חולק על עיקר הדרשה, אלא דס"ל דאם יצא אבר א', אזלי' בתר רוב האברים שהם בפנים, רק כל זמן שלא החזירו, לא נחשב בבהמה, ולכן אינו יכול להיות ניתר ע"י האם, אבל אם החזירו, לא אמרי' דהי' בשר בשדה, וכ' דדוחק הוא.

ג) **ואבר עצמו אסור**- ע' ב**משנת ר' אהרן** (סי' ד', אות א'), שכ' שנח' הראשונים לקמן בגדר דין זה דאבר עצמו אסור, דשי' **רש"י** הוא דאיסור בפני עצמו הוא, ואין שייך לתקנו ע"י שחיטה, אבל **תוס'** שם ס"ל דהאיסור הוא משום דאבר זה חסר שחיטה. וכ' (שם, ג') דנח' בזה הפוסקים, לענין אבר שיצא מן הטריפה שנשחטה. דהא קיי"ל להלכה דשחיטה מהני להעובר עצמו. אולם כ' ה**ש"ך** (י"ד, ז') והב"ח דאבר היוצא ממנו אסור. והפרי חדש חולק. וביאר ר' אהרן, דהש"ך והב"ח ס"ל דאף אם אח"כ נשחטה, הרי כבר חל בה האיסור דנלמד מקרא דובשר בשדה טרפה, וא"כ שחיטת העובר לא מועיל להתירה. אבל הפר"ח ס"ל דהוי חסרון בשחיטה (ואף אם איסור חדש הוא, עכ"פ יוצא מהא דמחוסר שחיטה), וא"כ שפיר שייך להתירה ע"י שחיטת העובר.

ד) **איזהו בכור לנחלה ואינו בכור לכהנים, הבא אחר נפלים, אע"פ שיצא ראשו חי, וכו'**- **פרש"י**, אע"פ שהוציא הראשון ראשו חי, והחזירו, מ"מ השני הוי בכור לנחלה, שאפי' נולד הנפל כולו אינו מפקיע דין בכור לנחלה ממי שנולד אחריו, לפי שאין לבו דוה עליו. והק' ה**רמב"ן** על פרש"י, אם מיירי בלידת תאומים, א"כ למה צריכין לדקדק מהא דטעמא דראשו מת, הא ראשו חי, הבא אחריו בכור לנחלה נמי לא הוי, דמזה למדין דהוצאת הראש הוי לידה, הרי יכול ללמוד מיני' ובי' ממה שהראשון מפקיע דין בכור לכהונה מהשני, דכיון דע"י הוצאת הראש מפקיע דין בכור לכהונה מהשני, ע"כ הוצאת הראש הוי לידה, דבלא"ה לא יהי' מפקיע מהשני דין בכור לכהונה. אלא פי' הרמב"ן באו"א, דלא מיירי בתאומים, אלא דהראשון נולד כולו, ולכן ודאי אין השני בכור לכהונה, ואפי' בלא הדין דהוצאת הראש חשיב לידה, שהרי כולו יצא. אלא דראיית הגמ' הוא מהדיוק, דטעמא דיצא ראש הראשון מת, משום הכי הוי השני בכור לנחלה, הא אם הי' יצא ראש הראשון חי, לא יהי' השני בכור אף לנחלה, אלמא דהוצאת הראש חשיב לידה גמורה.

ה) **או בן ט' שיצא ראשו מת**- יש לעי', מהו הדין אם בן ח' הוציא ראשו מת, האם פוטר השני מדין פדיון הבן או לא. וכ' ה**שו"ע** (יו"ד ש"ה, כ"ג) דבן ח' חדשים שהוציא ראשו מת, הנולד אחריו הוי בכור לפדיון. ותמה ה**ביאור הגר"א** (ל"ט) ע"ז, דבבן ח' לא מצינו בשום מקום שיש חילוק בין חי למת, ואף אם הוציא

ראשו מת, אין הבא אחריו חייב בפדיון הבן, והניח דברי השו"ע בתימה.

ו) **לא נצרכא אלא למקום חתך- פרש"י**, דחזרה מהני למקום חתך, דאם לא החזיר, כיון דמקום החתך עומד על שפת הרחם ומחלק בין מקום פנימי למקום החיצון, לא קרינן בי' בהמה בבהמה, דלאו בתוכה הוא. אבל החזירו, אי"צ לחתוך לצד פנים, אלא מצמצם וחותך, ומקום החתך מותר משום דחשיב עכשיו בבהמה, ולא אסרינן לי' משום בשר בשדה, משום דלא יצא ממחיצתו. ותמה **החי' הר"ן**, ממ"נ, אם מקום החתך לא הי' נחשב בבהמה, א"כ לכאו' הו"ל חוץ ממחיצתו, וממילא הו"ל בשר בשדה, ואיך מחלקין בין ב' גדרים אלו. ותי' דאפשר דבשר בשדה משמע שהוא גלוי, ולא רק שיצא ממחיצת הבהמה, וא"כ שייך שיהי' חוץ מהבהמה, אבל אינו עדיין נחשב בשר בשדה, כיון שאינו בגלוי. ועוד תי', דאפשר דאה"נ, מן הדין הי' צריך להיות נחשב בשר בשדה, והי' צריך להיות אסור אפי' לאחר חזרה, אלא דמעטי' קרא בהדיא, כדאמרי' לקמן פרסה החזיר אכול, ואוקמי' למקום החתך, כיון דמ"מ לא יצא לגמרי לחוץ כאבר עצמו.

ז) **לא, חד למקום חתך, וחד לקלוט במעי פרה- פרש"י**, דלפי זה החזיר דרישא לאו דוקא, דאי"ז ענין לחזרה בכלל, שהרי החי' הוא דקלוט במעי פרה כשר אף לר"ש. אבל **החי' הר"ן** הביא בשם **הרא"ה** דלהכי נקט החזיר, לאשמעינן דאפי' קלוט במעי פרה חזרה מועלת למקום חתך שבו, שלא תאמר דכי מהני חזרה לעובר בעלמא, אבל לא לקלוט במעי פרה, שביציאתה לאויר העולם יהי' אסור, וא"כ אין דינו כשאר עוברים להתיר במקום חתך שלו, קמ"ל דאפי' להאי מהניא לי' חזרה למקום חתך.

ח) **מה טרפה כיון שנטרפה שוב אין לה היתר-** ע' **בתורת הבית להרשב"א** (בית ב', שער ג') דהק' מכאן לשי' **הרמב"ן** (עו.) דס"ל דשייך שהטריפה יחזור לכשרותו, הרי מבואר כאן דכיון שנטרפה, שוב אין לה היתר, וצ"ע.

ט) **במערבא מתנו הכי, רב אמר יש לידה לאברים, ור' יוחנן אמר אין לידה לאברים- פרש"י**, דמח' זו הוא ממש כמח' דמעיקרא, דהשאלה הוא אם מהני חזרת האבר או לא, וע"ז שאל הגמ' מאי בינייהו, מהו החילוק בין הב' אופנים לפרש המח' רב ור' יוחנן, ותי' הגמ' דנפק"מ לענין למיסר מיעוט אבר שבפנים, דלליש נא בתרא דנקט לשון לידה, גם המיעוט שבפנים נאסר. והק' **הרשב"א** על פרש"י, א"כ מהו שאלת גמ' בדר' יוחנן אם הוציא העובר את ידו והחזירה, וחזר והוציא את ידו והחזירה, וכו', עד שהשלימו לרובא, הרי לפי ר' יוחנן תועיל חזרתו אף לענין להתיר האבר עצמו לאכילה, וכש"כ שלא יצטרף לרוב להיותו כילוד. ועוד, למה חזר הגמ' ושאל אליבא דר' יוחנן, הרי כבר אתותב. ולכן פי' הרשב"א ועוד ראשונים כפי' **ר' חננאל**, דפי' דר' יוחנן דכאן אינו דבא להתיר מה שיצא לענין חזרה, דזה ודאי אסור, אלא להתיר מיעוט אבר שבפנים. ומה ששואל הגמ' מאי בינייהו, שאלת הגמ' הוא מהו הנפק"מ בין רב ור' יוחנן. ומה דאמרי' דלפי ר' יוחנן אפשר דכיון דהדור הדור, אע"פ דבאמת אינו כהדור לגמרי, שהרי עדיין אבר שיצא אסור באכילה, אבל עכ"פ אינו כילוד לגמרי, דהא המיעוט שבפנים מותר, וא"כ שפיר יש לצדד דאולי אינו מצטרף לענין רוב.

י) **את"ל כיון דהדר הדר, הוציא עובר את ידו וחתכה, וחזר והוציא את ידו וחתכה, וכו'- פרש"י**, דשאלה זו אף למ"ד יש לידה לאברים. והק' השואל **לרעק"א**, הרי מדוייק מפרש"י דשאלה ראשונה לא הי' אלא למ"ד אין לידה לאברים, ולכאו' היינו משום דאם יש לידה לאברים, ודאי מצטרפים לרוב, דהא אין חזרתו חזרה. אבל א"כ, איך שייך לומר דשאלה שני' הוא אף למ"ד דיש לידה לאברים, הרי כיון דאמרי' את"ל כיון דהדר הדר, זה מבואר דעל הצד דלא אמרי' דכיון דהדר הדר, לא הי' שייך שאלה זו, דודאי מצטרפי היכא דחותכן. וא"כ, כיון דלמ"ד דיש לידה לאברים לא ס"ל דכיון דהדר הדר, א"כ לדידי' לכאו' לא שייך שאלת הגמ' השני' כלל. וכ' רעק"א לפרש כזה, דבשלמא למ"ד דאין לידה לאברים, א"כ על הצד דלא

אמרי׳ דכיון דהדר הדר, אלא אמרי׳ דכיון דיצא פעם א׳ מצטרף לרוב, א״כ מבואר דיכול להיות רוב שיצא אפי׳ אם אינו בבת אחת, דכיון דס״ל דמותר ע״י חזרתו, אין שייך לומר דנחשב שיצא בבת אחת. וא״כ, על צד זה ודאי לא שייך שאלת הגמ׳ השני׳ לדידי׳, שהרי אם אין צריך להיות יוצא בבת אחת, א״כ ודאי אם נחתכו אבר אבר מצטרפי. אבל למ״ד דיש לידה לאברים, א״כ כיון דחזרה לא מהני להתירו, א״כ י״ל דמה דיצא אבר אבר וחזר, מ״מ שפיר נחשב דיצא בב״א, כיון דעדיין יש בכל אבר איסור יוצא.